

Litteraturklicken

Madelen Ålgars, Lovisa Pirslin, Sanna Muskos

Om oss

En blogg av litteraturstudenter, för litteraturstudenter. Här kan du ta del av texter som rör litteratur och litteraturforskning samt publicera egenskrivna texter inom ämnet. Är du en person som gillar att skriva egna texter om litteratur? Ta chansen och skicka in din text till oss och få den publicerad på Litteraturklicken.

Sociala medier

[Instagram](#)

[Youtube](#)

[Facebook](#)

Detta är en återpublicering av bloggen [Litteraturklicken](#).

Ett projektarbete i kursen *Att publicera i den medierade offentligheten* vt 2022 som publicerats av

Linköping University Electronic Press i serien: [Linköping Electronic Press Workshop and Conference Collection, Nummer 29](#)
ISSN: 2003-6523

© Författarna. Denna publikation är licensierad under en [Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens](#).

Välkomna till Litteraturklicken

Välkomna till Litteraturklicken, en blogg för nuvarande och framtida litteraturstudenter. Vi som driver den här bloggen är tre tjejer som studerar Språk, litteratur och medier vid Linköpings universitet. Målet med bloggen är att sammanföra litteraturstudenter runt om i Sverige och skapa en kreativ mötesplats. Här kommer ni kunna ta del av intervjuer, essäer och tips men även ha chansen att publicera egenskrivna texter som rör litteratur. Kanske har du en krönika eller essä som du är stolt över eller kanske behöver du tips inför din c-uppsats? Då har du kommit rätt!

Skriv till oss på litteraturklicken@gmail.com för att få din text publicerad på bloggen.

Kika gärna på videon som finns länkad på bloggen och följ oss på instagram och facebook

@litteraturklicken

/Lovisa, Sanna och Madelen

Ja, vackra värld, var är du egentligen?

ESSÄ

Beautiful World, Where Are You är en självmedveten och självkränkande "kärleksroman" med en slående samhällsskildring som sätter fingret på ungas framtidsoro samtidigt som den utmanar (eller kanske försvarar?) den eskapistiska impulsen.

Lovisa.

När jag till slut, efter en lång och mödosam väntan, fick hem Sally Rooneys nya roman *Beautiful World, Where Are You* med posten var förväntningarna skyhöga. Som ett stort fan av hennes tidigare romaner, inte minst *Normal People* (i min åsikt, och i princip alla andras, en av vår tids bästa populärlitterära verk) var jag spänd på att återigen få slungas in i Rooneys värld/text. Besviken blev jag inte, den påminde onekligen om såväl *Normal People* som *Conversations with Friends* (Rooneys debutroman). Däremot slogs jag av ett djup, en annan sorts reflexion som stack ut gentemot föregångarna. Mitt ibland kärleken, vänskapen, familjebråken och diverse vardagliga företeelser som präglar Rooneys författarskap återfinns här teman som förgänglighet, existentiell klimatångest, eskapism och skuld.

Alice och Eileen, romanens huvudsakliga protagonister, arbetar båda två inom det litterära fältet. Alice är författare och Eileen jobbar som redaktör på en tidskrift för litteratur. Romanen är pepprad med litterära referenser såväl som diskussioner kring litteraturens funktion, dess brister och styrkor, begränsningar och potentiella ansvar. Som student inom det litteraturvetenskapliga fältet går jag såklart igång på detta. Däremot kan tänkas att fans av Rooneys tidigare verk, utan relation till det litteraturvetenskapliga, kan ha känt sig lite snopna. De kanske inte förväntade sig ta del av Rooneys inre dialog med sitt samvete, om trivialiteterna samt den potentiella betydelsen av hennes författarskap, av författarskap och litteraturen i stort. Finns det ett ansvar att i litteraturen uppmärksamma orättvisorna i samhället? Hur sover man på natten, medveten om det privilegium det faktiskt är att kunna skriva berättelser om kärlek och till synes ytliga saker för att sedan tjäna pengar på det, medan jorden förfaller?

Who can care, in short, what happens to the novel's protagonists, when it's happening in the context of the increasingly fast, increasingly brutal exploitation of a majority of the human species? Do the protagonists break up or stay together? In this world, what does it matter? So the novel works by suppressing the truth of the world- packing it tightly down underneath the glittering surface of the text. And we can care once again, as we do in real life, whether people break up or stay together- if, and only if, we have successfully forgotten about all the things more important than that, i.e. everything.

Beautiful World, Where Are You färdigställdes under coronapandemin, en tid som onekligen uppmanat till eftertanke. I en artikel publicerad i The New York Times uttrycker Rooney svårigheterna med att utarbeta romanen: "Det var med den här boken som jag satte mig ner och tänkte, vänta lite, vad är en roman? jag verkar skriva dem, men vad är de?". Frågan handlar möjligtvis, i alla fall i längden, snarare om romanens funktion. Vad borde en roman göra? Vad ska den göra? Vad kan den göra? Dessa är frågor som är allt annat än lätta att besvara, men Rooney gör ett försök och lyckas i min mening sätta fingret på något.

Alice, do you think the problem of the contemporary novel is simply the problem of contemporary life? I agree it seems vulgar, decadent, even epistemically violent, to invest energy in the trivialities of sex and friendship when human civilisation is facing collapse. But at the same time, that is what I do every day. [...] After all, when people are lying on their deathbeds, don't they always start talking about their spouses and children? And isn't death just apocalypse in the first person? So in that sense, there's nothing bigger than what you so derisively call 'breaking up or staying together' (!), because at the end of our lives, when there's nothing left in front of us, it's still the only thing we want to talk about. Maybe we're just born to love and worry about the people we know, and go on loving and worrying even when there are more important things we should be doing. And if that means the humans species is going to die out, isn't it in a nice way to die out, the nicest reason you can imagine?

Rooney lyckas här effektivt försvara kärleksromanens "triviala" narrativ, samt framhäva dess relevans och betydelse inte minst i en tid som denna, när det mesta här i världen verkar gå käpprätt åt helvete. Detta för mina tankar mot idén om eskapism och därtill litteraturens eskapistiska egenskaper.

Efter en snabb googling: "eskapism bra eller dåligt", kommer jag över en artikel i Svenska Dagbladet från april förra året, en tid som man väl skulle kunna referera till som coronapandemins glansdagar (sett ur virusets synvinkel då, såklart). Rubriken löd: "Expert: Därför kan tv-spel vara bra under kriser". Uppenbarligen handlar detta inte om litterär eskapism men ha tålamod med mig, vi kommer tillbaka till det. Vad det är däremot, är snarare kulturell eskapism, och DET innefattar såklart i längden även litteraturen. Artikeln belyser hur vi hanterat den krävande självisolering som pandemin tvingat oss till. Det står klart att vi sökt fly verkligheten, bland annat genom tv-spel som exempelvis det vid artikelns publicering nyutkomna "Animal crossing". Chris Ferguson, professor i psykologi säger i artikeln att "en stor grupp människor flyr krisen med hjälp av sorglös underhållning" som exempelvis Animal crossing: – "[det] är lättamt, det finns inget mörker i det. Det är larvigt, men det säger jag på ett kärleksfullt sätt. Det kan handla om behovet av eskapism, när vi går igenom en historiskt svår period". Essentiellt säger här en psykolog att eskapismen behövs, så kan vi inte bara låta oss själva fly? Om bara för en kort stund? Tillbaka till litteraturen och Rooney-

Det kan tänkas svårt för en författare, för Rooney, att leva i tron om att deras arbete är meningslöst. Jag håller med henne, det finns viktigare saker att oroa sig för och kanske är det rimligt, eller åtminstone nästintill ofrånkomligt, att Rooney känner sig skyldig när hon skriver om till synes meningslösa saker i en tid som denna. Men för oss läsare är den skiten, trivialiteterna, livräddande. *Vår värld är inte vacker* som den ser ut just nu, så vem kan klandra oss, eller, varför klandrar vi oss själva, när vi söker hitta den någon annanstans? Vare sig det är i böcker, i filmer eller i tv-spel. Vi förtjänar att ta rast från det heltidsjobb det faktiskt är att konstant oroa sig över jordens förfall, att undvika att smittas av ett dödligt virus och allt annat däremellan.

Jag ska avslutningsvis försöka svara på de, inte alls svåra ... frågorna jag tidigare ställde om romanens/ litteraturens funktion. (Vad *borde* en roman göra? Vad *ska* den göra? Vad *kan* den göra? Remember). Nu krävs att ni håller i minnet att jag inte är någon expert inom det litterära, än. Mina svar är därför en simpel läsares, en uppskattare av litteraturens - om man så vill, *försök* till svar. Och för att undvika en lång och svamlande utläggning som inte leder någon vart kommer jag endast ta mig an den sista, kanske den viktigaste frågan, om vad litteraturen *kan* göra.

Sedan jag började skriva på den här texten har svaret på just den frågan av en slump kommit till mig utifrån vid ett flertal tillfällen. Första gången när jag kollade på "How to Build a Girl" och Johanna Morrigan pratar om sitt skrivande och säger: "I guess I write because that's like putting a wish into a bottle, isn't it?" Well, tänkte jag - Jag antar att jag läser för att det är som att öppna den flaskan och låta önsknigen överta mig. Är inte en önskning en längtan och längtan en flykt. Andra gången när jag läste *Out of Love* och Lena förklarar för Angel att hennes text är bra som den är: "I know because I forgot where I was when I read it." Tredje gången när jag lyssnade på podcasten "surret" där en av programledarna, Linnea, pratar om tiden då hon, gravid med sitt första barn, låg inlagd på sjukhus där hon behandlades för bröstcancer. Hon berättar hur hon lät "The Office" stå på i bakgrunden. Hur hennes döende rumskamrats döttrar alltid tittade på "Vänner" när de kom på besök, hur det var deras "trygga plats att gå till", precis som "The Office" var för henne. Hur man söker sig till det simpla, det kravlösa, det bekanta och betryggande när man står inför det osäkra. Att det är *dit* man går i slutändan. Nära dödsögonblicket vill man titta på Rachel och Ross som bråkar (igen) eller för all del läsa en trivial kärleksberättelse, för att smita från misären, från verkligheten. "And isn't death just apocalypse in the first person?" -

När allt är osäkert, *när världen inte är vacker* och apokalypsen verkar hägrande, *kan* romanen, litteraturen, fungera som en trygghet. All litteratur inkluderad, men just i de stunderna kanske man inte sträcker sig efter en Fjodor Dostojevskij, utan snarare en Sally Rooney. Just för att det är trivialt, det är "bara" kärlek, sex och vänskap, och inget som tynger. Jag hoppas att Rooney, när hon tvivlar på betydelsen av sitt författarskap någonstans ändå förstår hur viktiga hennes berättelser är och vad de gör, vilken betydelse de *kan* ha och har för hennes läsare. I det stora hela är de meningslösa, visst, men för den enskilda läsaren har de förmågan att erbjuda trygghet, att vara en tillflyktsplats, när livet känns ovisst. Litteraturen är världen i ord. Och när du inte längre verkar känna igen "den verkliga världen", finns den alltid där för dig att fly till, erbjudandes ett nytt hem, en alternativ verklighet.

So of course in the midst of everything, the state of the world being what it is, humanity on the cusp of extinction, here I am writing another email about sex and friendship. What else is there to live for? Love always, Alice.

Har du en liknande essä som du vill publicera på Litteraturklicken? Mejla oss på litteraturklicken@gmail.com! Vi vet att du vill ;)

Läsarfråga

Hej alla Litteraturklickare!

Mitt namn är Albin och jag ska precis börja skriva min C-uppsats. Jag funderar på att skriva om postmodernism och undrar om ni har något tips på ett bra samlingsverk eller så som berör det ämnet?

Ursäkta för vag fråga, men vet inte riktigt vart jag ska börja leta...

Bästa,

Albin

The color purple

BOKTIPS

I en av våra kurser förra terminen, "Reading gender", läste och diskuterade vi Alice Walkers roman *The Color Purple* (1982). Det är en bok som har stannat kvar i våra tankar sen dess, och därför vill vi nu tipsa om och lyfta fram den.

Romanens protagonist är Celie, en svart kvinna som växer upp i södra USA under tidigt 1900-tal. Genom brev skrivna av henne själv, och så småningom hennes syster, får vi följa Celie och systemen in i vuxenlivet och läsa om utmaningarna som kommer med det, inte minst

kopplat till de förväntningar och begränsningar som följer med att vara en svart kvinna i den tidens USA. Walker har utnyttjat brevformatet effektivt för att ge protagonisten en stark egen röst, och det stundtals "inkorrekt" språkbruket i breven reflekterar verklighetstroget de fattiga levnadsförhållandena under vilka Celie växte upp. Boken berör ämnen som maskulinitet, kolonialism, sexualitet och rasism, som alla än idag är relevanta. Walker är inte rädd för att ta sig an tuffa sidor av verkligheten och romanen berör vid många tillfällen med sina hemska inslag, men hon blandar det hårda och råa med humor och relationer som utvecklas i olika riktningar på ett sätt som känns väldigt realistiskt.

Boken släpptes 1982 och har sedan dess blivit en klassiker som har vunnit Pulitzerpriset och adapterats till film redan på 1980-talet, och romanen håller helt klart än idag. Walker pratade själv om romanen när hon gästade "Writer's Symposium by the Sea" och kommenterade varför hon tror romanen fortfarande gör ett starkt intryck på nya läsare. Hon förklarade att hon ser på sina verk som medicin, och att hon har sett flera olika generationer av läsare knyta an till boken och dess helande effekt. "I think that's why *The Color Purple* actually has lasted so long. It's a very overdue medicine and many people are just now getting it", sa hon i intervjun.

The Color Purple är helt klart ett läsmåste. Har ni läst Alice Walkers roman? Kommentera gärna era tankar om boken under inlägget!

/Sanna

Har du ett boktips som du vill publicera här på Litteraturklicken? Mejla oss på litteraturklicken@gmail.com

Don't be shy!

Johanna Vernqvist

INTERVJU

Idag har Johanna Vernqvist, vikarierande universitetslektor i litteraturvetenskap vid Linköpings Universitet, släpp för sin nya bok Poeten Gaspara Stampa – En kvinnas röst i renässansens kärlekslyrik. Vi hade turen att få intervju Johanna om boken men också om hennes erfarenheter av att studera, forska om och lär ut litteraturvetenskap.

Vad pluggade du och var?

Hela min grundutbildning är ifrån Linköpings universitet i princip. Jag läste fristående kurser och plockade ihop min egen examen. Programmet i Språk, litteratur & medier fanns inte då och kulturvetarprogrammet var jag inte riktigt bekant med så det var inte heller någonting som jag valde. De flesta kurserna tog jag vid Linköpings universitet, men jag har också läst en del kurser på distans och fyllt på med kurser i exempelvis idéhistoria och språk. Men min examen är alltså egenkomponerad.

Hur tyckte du att det var att studera litteratur?

Till att börja med så tyckte jag det var svårt, som jag tror många gör när man kommer och är ny. Även om man har ett intresse och en väldigt stark dragning till själva litteraturen och skrivande som jag hade, så blir det mötet med universitet och det teoretiska lite chockartat innan man fattar. Man ställer sig själv frågor som: "Vad ska jag ha det här till? Vad händer här?". Men sen när jag hade knäckt koden och skrivit min första uppsats så kände jag "Wow! Det här är vad jag vill göra, och jag kan." Så det var verkligen inspirerande. Det var också mycket tack vare de lärare som jag hade första terminen. Lärarna var inspirerande och kom också in med väldigt roliga kurser. "Det var någonting som klaffade väldigt direkt. Det var nog en lyckoträff tror jag."

Hur gick du vidare efter du tog examen?

Jag var ganska säker på att jag ville fortsätta inom akademien, efter kandidatuppsatsen så kände jag verkligen att jag hade hittat rätt. Jag älskade att skriva uppsats och skrivandet var något jag ville fortsätta med. Så jag byggde ihop min magisterexamen för att jag skulle kunna söka forskarutbildning. Jag tog reda på allt jag behövde och sedan sökte jag forskarutbildningen ganska direkt och fick så småningom plats på Linköpings universitet där jag påbörjade min forskarutbildning 2012.

Är en forskarutbildning som en magister?

När man går grundutbildningen tänker man kanske att när man doktorerar så är man redan färdig forskare, men man blir färdig forskare under själva forskarutbildningen. Man har fortfarande handledare som hjälper en på vägen hela tiden med avhandlingsarbetet. Man läser kurser, men har också hela tiden en successiv kontakt utåt med forskarvärlden och man presenterar sitt arbete på konferenser. På forskarutbildningen ställs krav på att man ska göra någonting som är nytt, som ingen annan har gjort tidigare. Det kravet har vi inte riktigt när vi börjar med våra uppsatser på grundnivå. Då ligger fokuset i första hand på att öva sig i hantverket. Det är först under forskarutbildningen som kravet på att du ska tillföra någonting till forskningen kommer in.

Vi har lite frågor kring hur det är att jobba som lärare. Är det först efter forskningsutbildningen som man kan jobba som lärare?

De flesta börjar ju undervisa på grundutbildningen redan under forskarutbildningstiden, det är en del av forskarutbildningen som man kan välja att göra. Då lägger man till 20% som användas till att undervisa eller ha annan typ av det man kallar för institutionstjänstgöring. Det kan också vara andra typer av administrativa arbeten. Jag började undervisa redan under forskarutbildningen och höll kurser framför allt i den äldre litteraturen, vilket var jätteroligt. Jag fick också möjligheten att utforma min egen kurs; "kärlek i litteraturen" som gick direkt in i mitt eget forskningsfält. Men sen för att bli anställd som lektor måste man vara färdig doktor, alltså doktorerad.

Vad är det bästa med att arbeta som lärare?

Det är svårt att säga en sak, jag tycker att det är så fantastiskt roligt att undervisa. Mötet med studenterna är någonting som ger mig som lärare så otroligt mycket tillbaka. Jag utvecklas också som person, man får fundera på saker som man kanske inte hade tänkt på på samma sätt om man bara hade suttit ensam på sitt kontor och forskat. Det händer så mycket i mötet med studenterna, även för mig, man kanske tänker att det bara händer saker med studenterna men det är inte så. Sen är det ju fantastiskt roligt att följa studenterna och känna att man kan bidra till att förmedla kunskap såklart, för det är ju det som är vårt uppdrag, att förmedla kunskap. Det absolut roligaste är ju om man lyckas inspirera studenter att fastna för något också. Det behöver absolut inte vara mitt område men litteraturen överhuvudtaget, att studenterna hittar sin grej och vågar chansa på det. Det tycker jag är så fantastiskt roligt att se! Så det är svårt att säga en sak, så jag tycker att det är jättekul att undervisa.

Visste du vad du ville forska om? Eller var det något som växte fram?

Jag hade ju en ganska klar bild från början. Jag skrev min avhandling om den äldre litteraturen, två kvinnliga författarskap, och det hade varit med mig som ämne och som tema från termin två på grundutbildningen. Jag skrev min b-uppsats om Mary Wollstonecraft och hon verkade på 1700-talets slut. Sedan rörde jag mig tillbaka till 1500-talet ganska direkt på kandidat och magisternivå och skrev om Margareta av Navarra som sen följde med mig in i avhandlingen. Hela tiden så hade de italienska poeterna som jag intresserat mig för varit med. Att det blev just de här personerna var för att det triggade någonting hos mig, det här är någonting som slår an. Dels är litteraturen fantastisk att läsa, dels är detta frågor som jag känner är otroligt viktiga och som berör än idag. Man ställer sig frågan: varför vet ingen om de här kvinnorna? När de verkade på sin tid var de i allra högsta grad kända.

Vi har redan berört frågan litegrann men du har valt att forska om äldre litteratur, varför?

Ibland har jag ställt den frågan till mig själv också, "varför gör jag det här?" För det är ganska svårt ibland. Det ställer ju en del krav på en som forskare. Dels vad gäller hur mycket man måste läsa, sätta sig in i och vara medveten om. Ibland tänker man: "här sitter jag 2020, eller 2022 som det är nu, och ska försöka titta på och förstå vad som hände för 500 år sedan." Det finns många saker som komplicerar, språket till exempel, hur man kommer åt materialet, mm. Men alla de här delarna tycker jag också är så himla roliga. Att det har varit krångligt har gjort att jag velat gräva ner mig mer och förstå det här bättre. Sen anser jag, som vi varit inne på, att detta är en väldigt viktig fråga, när det visar sig i min och andras tidigare forskning att det finns så många författare, inte minst kvinnor, som var populära och kända i sin samtid men sen har skrivits ur litteraturhistorien. Inte bara ur kanon utan själva litteraturhistorien till och med, ur våra böcker. Gaspara Stampa har en jätteliten paragraf i de flesta av de handböcker som vi har och hon var en av de största. Hon var den kvinnliga poet som skrev allra mest, över 300 dikter. Man kan inte förstå på något vis, det är en sådan frustration. Därför

tycker jag det är väldigt viktigt att med ett litet litet frö på något sätt försöka skriva om kanon och öppna upp för en ny förståelse.

Du har precis släppt din bok om Gaspara Stampa, kan du berätta lite om det projektet?

Min bok är egentligen ett resultat av all min forskning sedan avhandlingen, och därefter. Gaspara Stampa är en poet som har följt mig från grundutbildningen, jag skrev hemtentor om henne redan då. Sen har hon följt med in i senare projekt som jag har haft efter att jag disputerade. Det vanligaste är att man söker forskningspengar för att fortsätta forska, så det gjorde jag efter att jag hade disputerat. Jag fick pengar för att fortsätta forska, och tittade då dels på italienska kvinnors nätverk och olika samband, vilka personer kände de och vilka ville de känna? Vilka skrev dem om i sina egna litterära verk? Det var en idé på den tiden

att om man skriver en dikt till en person så skapar man en kontakt, och i bästa fall får man också ett svar. Det var vanligt att man skrev dikter till varandra. Det var den här typen av nätverk jag studerade. Efter det så tittade jag närmare på sambandet mellan Stampa och en samtida kvinnlig filosof vid namn Tullia d'Aragona som även hon ingår i det här nätverket. Så de bygger vidare på varandra, de här projekten. Då gick jag mer och mer in i textanalysen och tittade på likheter i de litterära strategier de använder och i kärleksfilosofin. Efter det fick jag pengar för ett projekt där jag tittade på sambandet mellan litteratur och konst under renässansen. Jag utgick från liknande frågeställningar men fokuserade mest på kroppen och kroppens uttryck, vad det har för kopplingar till filosofiska ideer. Under alla dessa projekt har Stampa följt med mig och boken har varit ett pågående projekt sedan avhandlingen egentligen, men den har fått ta sin tid. Det har visat sig vara bra för då har jag kunnat få med alla de olika projekten och de har gett sina delar i boken.

Vad är dina tankar om litteraturforskning i stort? Tycker du att det är viktigt?

Jag tycker att det är jätteviktigt. De humanistiska ämnena överhuvudtaget, det är ju det som är de mänskliga uttrycken som vi alltid har haft. Litteraturen finns ju med oss från begynnelsen, redan med den muntliga traditionen. Det har alltid varit ett sätt för oss människor att förstå oss själva och vår omvärld. Litteraturen kan vara så mycket också, det kan vara ett safe space att utleva eller uppleva saker som man inte kan i sin egen verklighet. Den kan också bredda vår förståelse kring vad mänskligheten är för någonting. Det gäller som sagt inte bara litteraturen utan de humanistiska ämnena i stort. Jag tror att man kan förstå vår samtid mycket bättre om man också har en förståelse för vad som finns bakåt. Men även nutida litteratur, eftersom det som representeras nu är en spegling av vår samtid.

Som litteraturstudent är det ibland svårt att veta hur man ska gå vidare efter examen, vad man kan arbeta med osv. Känner du igen den känslan från när du studerade?

Oja, när jag hade bestämt att jag skulle läsa litteraturvetenskap fick jag direkt frågor som "Jaha men vad ska du göra med det här då? Ska du bli lärare? Nej men jag läser ju inte lärarprogrammet jag vill inte bli lärare, nähe men vad ska du göra då? Man kan väl inte göra någonting annat med det där". Fast det kan man ju. Men man fick ofta gå i försvarsställning. Så det är klart att jag själv också tvivlade och tänkte tankar som: "Vad ska jag göra? Tänk om det inte går vägen? Tänk om jag inte får min forskarutbildningsplats?" Det var dit jag verkligen ville, men det är ju såklart långt ifrån självklart, vad gör man då? De här tankarna fanns ju hela tiden eftersom det är en tuff bransch. Samtidigt tror jag

att det är en otroligt givande bransch om man hittar det man vill göra, för det finns så otroligt mycket som man kan göra med en filosofisk examen skulle jag säga.

Om man inte vill forska, vad kan man göra då?

Det finns jättemycket man kan göra. Om det är skrivandet som lockar är Journalistiken är ett exempel. Man kan arbeta på förlag som t.ex. lektor, alltså att man är den som korrekturläser manus och är med i bedömningen av vilka manus man ska anta på förlaget. Man kan också bygga på sin utbildning, om man vill jobba på exempelvis bibliotek eller som lärare. Man kan självklart också starta eget förlag eller andra typer av kulturverksamheter. Oavsett vad man har för examen är det i dagens samhälle lite krav på att man själv måste ut och marknadsföra sig och söka sig dit man vill. Men jag upplever att om man har valt ett sånt här ämne och brinner för det så har man det drivet.

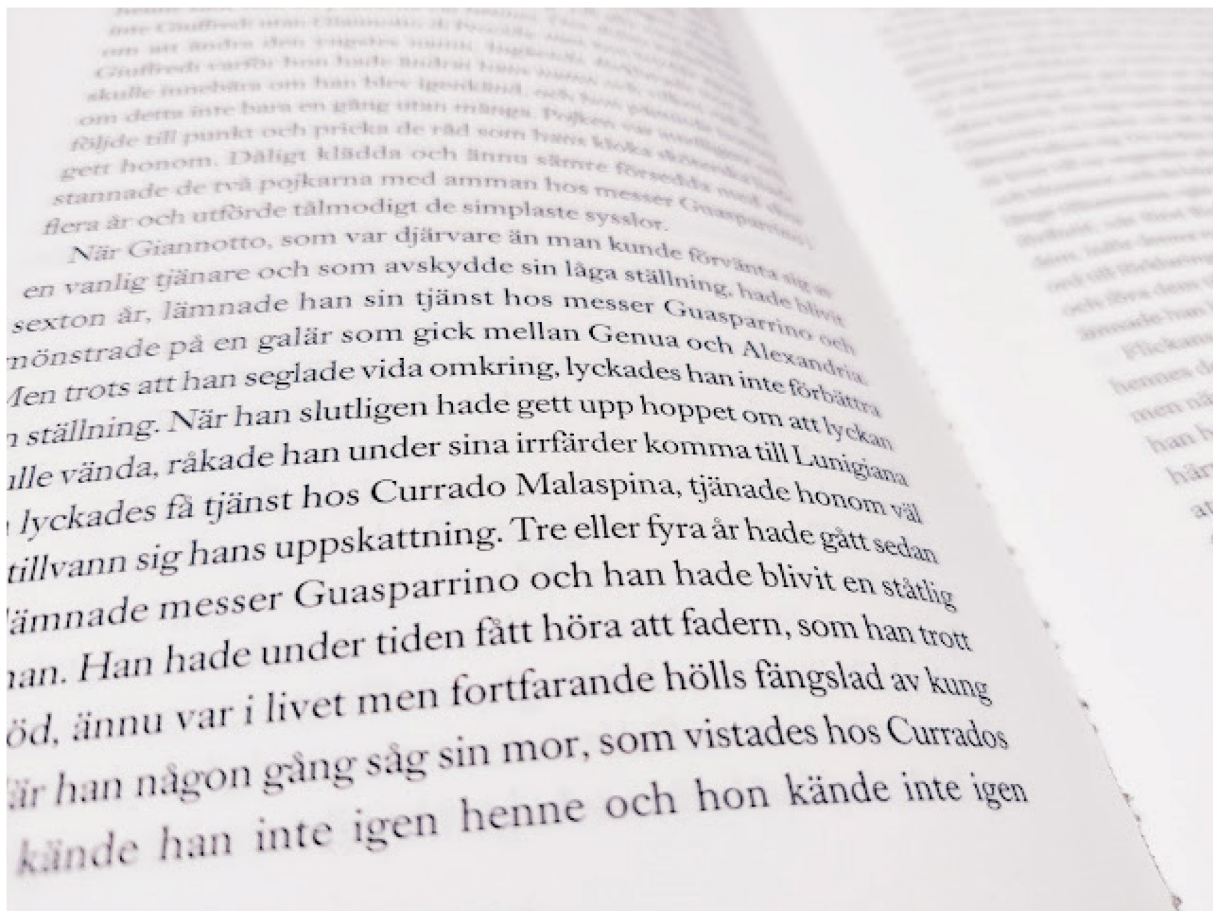
Sist men inte minst, vad tycker du om vårt projekt? Tror du det finns en efterfrågan på en blogg som Litteraturklicker?

Absolut, jag tycker sånt här är superpositivt. Alla vägar som man kan nå ut på, på ett inspirerande sätt, är positivt, så det tror jag verkligen. Anledningen till varför det var så enkelt för mig att tacka ja till den här intervjun är för att jag ofta får de här frågorna när jag handleder studenter eller när jag träffar dem i skolan. Det är liknande frågor som ni har tagit upp: "Vad ska jag göra med det här? Hur tänkte du? Hur var forskarutbildningen?" Så det finns helt klart ett sug efter något sådant här och det finns många som undrar samma sak. Just därför tänker jag att det kan vara värdefullt med en plattform som den här.

Här kan ni klicka hem *Poeten Gaspara Stampa – En kvinnas röst i renässansens kärlekslyrik*: <https://appellforlag.se/bok/poeten-gaspara-stampa/>

Är originaliteten verkligen död?

LÄSARTEXT

På min sida för rekommenderade videor på YouTube såg jag för inte så länge sedan en video med titeln "Originality is Dead, and I'm Dancing On Its Grave". Jag scrollade bara vidare (så där som man gör när man är uttråkad samtidigt som ingenting verkar intressant nog att bryta tristessen), men mina tankar fastnade vid den titeln – menade personen som låg bakom videon att originalitetens "död" är något att hurra över? Därtill fick det mig att undra om den ens någonsin har varit vid liv.

Ofta när jag har grubblat över mitt eget kreativa skapande har jag vändats över hur originella mina idéer faktiskt är. Om sanningen ska fram är svaret brutalt enkelt: nej, det är de inte. Som tonåring var det en "reality check" som ledde till otaliga skrivkramper, vilka i sin tur ledde till att jag inte skrev någonting alls i flera år. Självklart låg det andra orsaker bakom, men tanken på att mina berättelser i sig själva inte var originella var tillräcklig för att få mig att känna att inget jag gjorde skulle duga för resten av världen.

Varför är det så viktigt att vara originell egentligen? Varifrån har vi fått idén om att det vi skapar måste vara absolut unikt? Ju mer jag funderar över den, desto mer bisarr känns den. Inspireras vi inte alla av varandra, trots allt? Är inte vi alla influerade av vår omvärld och våra medmänniskor? Speciellt inom kultur som konst, film, TV, musik och litteratur ligger det en enorm tyngd på att vara nyskapande och banbrytande, att ens kreaturer ska befinna sig utanför ramarna och visa oss något vi aldrig tidigare har skådat. I teorin finns det ingen plats för kopior, och skam över den som ens råkar

komma nära någon annans idéer. Men i praktiken är detta knappast en hållbar filosofi. Konst existerar inte i ett vakuum; den måste ju komma någonstans ifrån.

Om man ska vara petig så existerar det inte över huvud taget någonting originellt. I princip allt som är skapat av människor bygger på tidigare uppfinningar och kreationer. Det krävs inte mycket grubblande för att inse att det är vanligare att stå på jättars axlar än vad man först kan tro. Historien – eller det som har bevarats av den – finns där för oss. Det är på grund av tidigare generationer som vi kan göra bättre, smartare val, lära oss av deras misstag och erfarenheter.

Kanske skulle man ha kunnat argumentera för möjligheten att vara innovativ för några århundraden sedan, men nu när vi är inne på 2020-talet känns det som att allt nytt som produceras bygger på någon annans verk på ett eller annat sätt. Tack vare Internet har vi tillgång till nästan allt vi kan tänka oss; varje litet hörn av världen, varje liten tanke eller idé som yttrats går att nå på ett par sekunder bara man vet var man ska leta. I och med att vi är uppkopplade på sociala medier så gott som dygnet runt håller vi oss uppdaterade och informerade, men givetvis betyder detta också att det är fullkomligt omöjligt för en enda individ att upptäcka, ta del av och komma ihåg precis allt som existerar av det som läggs ut på nätet (eller publiceras i andra medier som exempelvis TV och tidningar). Hur kan man förväntas hålla reda på allting man ser när ens minneskapacitet har sina gränser?

I sin introduktion till *Uncreative Writing: Managing Language in the Digital Age* skriver

Kenneth Goldsmith: "the suppression of self-expression is impossible". Vi kan aldrig helt och hållet gömma oss bakom det "okreativa" eftersom det alltid finns en del av oss som uttrycks i det vi skapar. Till och med när vi kopierar eller samlar ihop utvalda bitar från andra människor är det *hur* vi gör det som visar det unika tänkandet hos var och en av oss. Det är med andra ord personen som sätter ihop texten – inte de som skrev de ursprungliga utdragen – som formar och sätter prägel på slutresultatet.

Jag tar inte upp det här exemplet som ett försvar av kopior eller plagiat. Det är snarare Goldsmiths uttalande om individens unika självuttryck som jag vill lägga fokus vid. Alla människor består av sådant vi stöter på i våra liv; människor vi möter, filmer vi ser, böcker vi läser, låtar vi lyssnar på, platser vi besöker. Alla våra upplevelser – hur små och obetydliga de än kan verka i stunden – blir en del av oss, ofta omedvetet. Vi kan alltid *försöka*, men dessa försök att trycka undan eller gömma vårt individuella självuttryck kommer inte ha någon större framgång. Hur mycket man än kan sträva efter ett opersonligt verk kan man inte undgå från att lämna en del av sig själv, om det så enbart handlar om en liten strimma, knappt synlig men ständigt närvarande. Så med det i åtanke är det kanske inte så underligt att två personer med snarlika idéer och grundtankar kan sätta sig ner för att skriva en berättelse för att sedan komma fram till två helt olika texter, både i språk och innehåll. Det är författarnas respektive *röster* som hindrar deras berättelser från att vara exakta kopior av varandra.

Röstens originalitet är något som Emily VanDerWerff tar upp i en artikel i *Vox*. Hon menar att konst är kanske det mäktigaste redskapet vi har som tillåter oss se in en annan människas hjärna och hitta vad som för oss samman och vad som skiljer oss åt. Vår samtids besatthet med innehåll innebär att vi behandlar konst – oavsett form och medium – som något att enbart passivt konsumera. Om vi endast bryr oss om att uppleva så mycket som möjligt har vi inte någon tid kvar att tänka efter eller läsa mellan raderna av det som faktiskt sägs. Konst vill höras och synas.

Konst uppmanar diskussion och vidare funderingar. Konst är subjektivt för såväl avsändare som mottagare.

Det är därför VanDerWerff skriver att "originality of voice is underrated" – alltför ofta glömmer vi bort att det är rösten hos ett verk är det som gör det unikt, trots att man kanske kan dra paralleller mellan det och andra verk eller peka ut uppenbara influenser. När vi hakar upp oss på att två berättelser/låtar/konstverk liknar varandra bortser vi från det faktum – och ja, det är ett faktum – att de besitter olika röster. Så fort vi känner igen någonting verkar det som om vi måste spåra det tillbaka till sitt ursprung, vilket kan leda till åtskilliga källor.

Och då kommer vi till nästa rimliga tankeställning: om nu allt som skapas måste vara originellt och unikt, varför envisas vi då med att kategorisera och samla saker och ting i tydliga fack? Ta exemplet skönlitteratur; alla böcker som faller under denna kategori besitter egenskaper som för dem samman. Efter denna breda kategori kan verk delas upp i olika genrer. För att en bok ska kunna höra till en genre behöver den uppfylla vissa krav, en punktlista över sådant som är gemensamt för så gott som alla böcker inom just den genren. Böckerna som hör till samma genre kan se väldigt olika ut om man slumpmässigt skulle välja två verk att titta på, men det är deras *likheter* som är av betydelse här.

Utan genrer skulle det vara svårt att navigera sig bland all litteratur för att hitta det man vill läsa. Verk inom en specifik skönlitterär genre ser ofta lika ut på flera plan, men det är också det som är meningen. En skräckentusiast väljer böcker utifrån de teman och troper som hör till skräckgenren. Om hen plockar en bok från skräckhyllan har hen redan vissa förväntningar över hur berättelsen kommer att se ut. För många läsare spelar det ingen roll att två böcker kan ha samma premisser eller behandla samma teman – så länge de inte är identiska. Däremot bryr läsare sig om böckerna är intressanta, underhållande, välskrivna. Och sådana kriterier har mer att göra med författarskapet och läsarnas subjektiva intryck och reaktioner.

Jag försöker inte antyda att alla författare skriver (eller bör skriva) lika berättelser för att det är "förväntat" av dem. Däremot vet jag att den litteratur, den musik och de filmer jag söker upp ser ut på ett visst sätt för att jag vet vad jag tycker om och vad jag vill undvika, och jag vet också att jag inte är ensam om att tänka så.

Poängen är alltså att *vem* som skapar och *hur* det skapas är precis lika viktigt som *vad* det är som skapas. Ibland behövs det bara ett par nya ögon för att ett nytt perspektiv ska avslöjas. Inom konst och kultur behöver det inte nödvändigtvis vara en negativ grej att inspireras av andra. Förmågan att hitta, plocka och spara de bitar man gillar kan leda till fantastiska kreationer. Nej, de är kanske inte "revolutionära", men de kan ändå vara värdefulla och bidra med något – om än bara för en enda person. De människor som kan sålla bort så mycket av det de ser varje dag för att fokusera på utvalda fragment besitter en talang – och de borde inte vara rädda för att använda den. Det krävs mod att visa sina kreationer för en annan person; man blottar ju praktiskt taget sin egen själ. En låt vars melodi påminner om en annans borde inte förkastas bara för den sakens skull. Låtskrivaren kan ha satt sin egen prägel på melodin med sin text, och för många som skriver låtar är det ett medium som tillåter dem att lätta på sina hjärtan och tala om sådant de annars inte skulle våga säga.

"Ingen kan skriva din berättelse eftersom ingen annan kan vara du" är en vanlig kommentar för att uppmuntra skribenter, och det är en väldigt tröstande tanke samtidigt som den är kraftfull. Jag skulle vilja påstå att det är tusen gånger bättre att höra sådana saker än att vara livrädd för att man av misstag skriver något som andra kan anklaga för plagiat eller stöld. Det är tillräckligt svårt som det är att skriva. Om varje person som hade något att säga eller visa skulle veta att deras röster förtjänar att bli hörda, om de skulle tro på sig själva och sina kunskaper och förmågor, så skulle vi förmodligen ha ännu mer att upptäcka, mer att glädjas av och dela med andra.

Jag vet inte när jag kommer att börja skriva igen. Men jag vet att när jag väl gör det så kommer många av de tvivel jag hade som tonåring inte längre ha samma makt över mig. Jag har lärt mig att fastän mina idéer inte är singulära så finns det en plats för dem. Frågan är bara var.

Så ja, originaliteten är död – begravd sedan länge – men den unika rösten? Den är odödlig.

Skreven av Anonym

Vill du också publicera en text som du skrivit? Hör av dig till oss litteraturklicker@gmail.com